

ВІДКРИТИЙ ДІАЛОГ

**ЗВІТ:
СПРАВА «КРИМСЬКИХ ТЕРОРИСТІВ»**

Російський режим провів показовий судовий процес над противниками анексії Кримського півострова. Олег Сенцов і Олександр Кольченко засуджені до тривалих термінів ув'язнення за сфабрикованим звинуваченням у тероризмі

Фундація «Відкритий Діалог» була заснована в Польщі у 2009 році з ініціативи Людмили Козловської, яка зараз займає посаду Президента Фундації. Установчі цілі Фундації включають захист прав людини, демократії та верховенства права на пострадянському просторі. Особлива увага Фундації зосереджена на найбільших країнах регіону: Казахстані, Росії та Україні.

Фундація здійснює свої цілі шляхом організації спостережних місій, включаючи спостереження за виборами та моніторинг ситуації з дотриманням прав людини на пострадянському просторі. За результатами спостережень Фундація випускає звіти і поширює їх серед інституцій ЄС, ОБСЄ та інших міжнародних організацій, міністерств закордонних справ та парламентів країн ЄС, аналітичних центрів та медіа.

На додаток до спостережної і аналітичної діяльності, Фундація активно співпрацює з членами парламентів, які беруть участь у зовнішній політиці, займаються проблемою дотримання прав людини і взаємин з пострадянськими країнами, для того, щоб підтримати процес демократизації та лібералізації їхніх внутрішніх політик. Важливою сферою діяльності Фундації також є підтримка програм для політичних в'язнів та біженців.

Фундація має постійні представництва у Варшаві, Києві та Брюсселі.

Copyright: Фундація «Відкритий Діалог», вересень 2015 р.

00-580 Варшава

Ал. Шуха, 11а, оф. 21

Тел. +48 22 307 11 22

E-mail: odfoundation@odfoundation.eu

ua.odfoundation.eu

Зв'яжіться з нами для отримання більш детальної інформації:

Керівник проекту:

Людмила Козловська lyudmylakozylovska@odfoundation.eu

Автори:

Андрій Осаволук andriy.osavoliyk@odfoundation.eu

Редагування:

Людмила Козловська

Коректура:

Галина Вальчишин

Графічне оформлення:

Андрій Осаволук

Фото на першій сторінці: [Радіо Свобода](#)

Передрук матеріалів частково або повністю без дозволу редакції заборонений.

Зміст:

1. ВСТУП.....	4
2. СУДОВИЙ ПРОЦЕС.....	4
3. ВИРОК.....	6
4. ФАБРИКАЦІЯ ОБВИНУВАЧЕНЬ У ТЕРОРИЗМІ	6
4.1. Провокація спецслужб.....	6
4.2. Застосування тортур щодо підозрюваних з метою отримання зізнань.....	7
4.3. Невідповідність висунутих звинувачень до складу злочину.....	9
5. РЕАКЦІЯ МІЖНАРОДНОЇ ГРОМАДСЬКОСТІ	10
6. ВИСНОВКИ	10

1. ВСТУП

У Росії завершився перший гучний політичний судовий процес проти громадян України. Абсолютно очікувано Олег Сенцов і Олександр Кольченко, котрі публічно виступають проти анексії Криму Росією в 2014 році, були засуджені до тривалих термінів ув'язнення за звинуваченням у терористичній діяльності.

Кримінальну справу проти них сфабрикували. «Терористична група» була створена слідчими штучно, більша частина «доказів» отримана внаслідок тортур або з порушенням закону, а склад інкримінованого злочину не відповідав висунутими звинуваченнями.

Світова спільнота одноголосно засудила винесені вироки, назвавши їх актом цинізму з боку Росії.

Нагадаємо, в травні 2014 року в Криму були затримані громадяни України Геннадій Афанасьєв, Олександр Кольченко, Олег Сенцов та Олексій Чирній. Їх усіх звинуватили у злочинах, пов'язаних з «тероризмом» – у підпалі дверей офісу Російської громади Криму і вікна офісу партії «Єдина Росія», а також в приготуванні підризу пам'ятника Леніну та меморіалу Вічний вогонь у Сімферополі. 23.05.2014 вони були перевезені до Москви для проведення подальшого розслідування та участі в судовому процесі. До затриманих не допускали українських дипломатів, оскільки російська сторона заявила, що вважає кримчан громадянами РФ.

Двоє підозрюваних (Геннадій Афанасьєв та Олексій Чирній) після застосування щодо них тортур погодилися на співпрацю зі слідством і визнали свою провину в усіх інкримінованих злочинах. При цьому вони дали неправдиві свідчення проти Олега Сенцова та Олександра Кольченка. Олег Сенцов своєї провини не визнав. Олександр Кольченко визнав, що брав непряму участь у підпалі офісу партії «Єдина Росія», проте категорично не погодився з кваліфікацією цього злочину як «терористичний акт».

Доказова база проти Сенцова і Кольченка складалася переважно зі свідчень Чирнія та Афанасьєва. У зв'язку зі співпрацею зі слідством справи Афанасьєва та Чирнія були виділені в окремі провадження.

17.12.2014 Московський міський суд засудив Геннадія Афанасьєва до 7 років ув'язнення з відбуванням терміну в колонії суворого режиму. Інший свідок обвинувачення, Олексій Чирній, за аналогічними звинуваченнями 21.04.2015 був засуджений військовим судом в Ростові-на-Дону до 7 років ув'язнення в колонії суворого режиму.

Згідно зі сфабрикованою версією слідства, в Криму діяла «терористична група», що складалася з кількох осіб. Крім вищезазначених осіб до неї також входили Микита Боркін, Ілля Зуйков, Енвер Асанов і Степан Циріль, які зараз перебувають у розшуку. Керував групою нібито Олег Сенцов, який віддав наказ організувати підпали, а також вибухи в Сімферополі. При цьому за версією слідства «керування» полягало в тому, що Сенцов віддавав накази Афанасьєву і Чирнію, які, своєю чергою, безпосередньо займалися організацією злочинів.

За версією слідства своїми діями «терористична група» мала на меті **«дестабілізувати ситуацію на півострові і впливати на органи влади з тим, щоб вони прийняли рішення про вихід «республіки» зі складу РФ [1]**.

2. СУДОВИЙ ПРОЦЕС

Ще в травні 2015 року адвокат Надії Савченко Марк Фейгін повідомив Фондації «Відкритий Діалог», що на найвищому державному рівні було прийнято рішення, що судові процеси проти

українських активістів, що утримуються в Росії, будуть проводитися в регіональних містах, а не в столиці. *«Мені відомо неофіційно, що за усіма гучними українськими справами прийнято рішення максимально ізолювати їх розгляд від Москви. Справи Сенцова і Кольченка розглядатимуть в Ростові-на-Дону, Карпюка – у Владикавказі, а Савченко – у Воронежі»*, – розповів адвокат. Такий прийом був використаний спеціально, щоб ускладнити контроль громадськості за процесами. Згодом виявилось, що справа Сенцова-Кольченка буде дійсно розглядатися в Північно-Кавказькому окружному військовому суді Воронежа. Судовий процес розпочався 21.07.2015.

Абсолютно прогнозовано суд був більш прихильним до клопотань сторони звинувачення, і навпаки відхилив більшість клопотань сторони захисту. Зокрема, адвокати просили, щоб через складність справи засідання проходили не частіше, ніж два дні на тиждень. Однак суддя Сергій Михайлюк призначав засідання на кожен робочий день. Через це адвокати не мали достатньої кількості часу, щоб належним чином підготуватися до захисту своїх клієнтів.

На суді були допитані свідки, яких умовно можна розділити на три групи:

- Ті, що мають судимість.
- Ті, що з власної волі вирішили співпрацювати з ФСБ. Особи, які від початку критично ставилися до Євромайдану і були його ідеологічними супротивниками.
- Таємні свідки (ймовірні співробітники ФСБ) [\[2\]](#).

Незаангажованість та об'єктивність свідчень кожної з цих груп викликають сумніви.

У ході судового процесу з'ясувалися деякі факти, що свідчать про невинуватість обвинувачених:

- 31.07.2015 один з головних свідків у справі Сенцова-Кольченка Геннадій Афанасьєв, на свідченнях якого будувалося звинувачення, відмовився свідчити проти обвинувачених. Він також відмовився від раніше наданих свідчень, заявивши, що обмовив Сенцова і Кольченка під тиском тортур.

Згідно з версією слідства, Сенцов «організовував» підпали проросійських організацій за допомогою Геннадія Афанасьєва. *«Безпосереднім організатором цих акцій був Афанасьєв, який щоразу повідомляв учасників, що діє за вказівкою Сенцова»*, – йдеться в матеріалах кримінальної справи. Відмова Афанасьєва від своїх свідчень повністю розвалила версію слідства про те, що Сенцов є організатором підпалів.

- Дослідження на детекторі брехні не підтвердило наявності в пам'яті Олексія Чирнія доручень, отриманих від Сенцова. Це свідчить на користь того, що Сенцов не давав Чирнію вказівок організувати вибухи в Сімферополі.
- У ході ознайомлення з матеріалами справи з'ясувалося, що «організацією злочинів» займалися Афанасьєв і Чирній. Сенцов за версією слідства давав лише вказівки, які «злочини» необхідно вчинити. Підтвердженням цього були свідчення Афанасьєва та Чирнія. Проте, враховуючи, що вони пішли на співпрацю зі слідством, їх свідчення не можна вважати об'єктивними. Тому не існує жодних доказів причетності Сенцова до організації інкримінованих злочинів.
- Жодних оперативних дій відносно Сенцова не проводилося (стеження за ним не велося, на відміну від інших фігурантів справи). Щодо нього проводилися лише слідчі дії, які супроводжувалися незаконним впливом на нього (застосування тортур).
- Група «кримських терористів» не була стійкою, ієрархічно структурованою і не діяла під єдиним керівництвом. Кожен з фігурантів справи самостійно вирішував, чи братиме він участь у підпалах.

- Жоден із допитаних у суді свідків не зміг нічого розповісти про склад і структуру групи. Геннадій Афанасьєв на суді заявив, що зовсім не знайомий з Кольченком, а Сенцова він знає тільки тому, що той є відомим режисером [3], [4].

3. ВИРОК

25.08.2015 у Північно-Кавказькому військовому окружному суді відбулося оголошення вироку для Олега Сенцова та Олександра Кольченка.

- **Олег Сенцов** був визнаний винним за усіма інкримінованими статтями: у створенні терористичного угруповання (ч. 1, ст. 205.4 КК РФ), скоєнні двох терористичних актів (п. «а», ч. 2, ст. 205 КК РФ), приготуванні до скоєння двох терористичних актів (ч. 1, ст. 30 та п. «а», ч. 2, ст. 205 КК РФ), а також у двох епізодах незаконного обігу зброї та вибухових речовин (ч. 3, ст. 222 КК РФ). Рішенням суду **Олег Сенцов був засуджений до 20 років позбавлення волі в колонії суворого режиму** (спочатку державне обвинувачення просило про 23 роки позбавлення волі).
- **Олександр Кольченко** також був визнаний винним за усіма інкримінованими статтями: участь у терористичній групі (ч. 2, ст. 205.4 КК РФ) і вчинення терористичного акту (п. «а», ч. 2, ст. 205 КК РФ). **Кольченко був засуджений до 10 років позбавлення волі в колонії суворого режиму** [5] (спочатку державне обвинувачення просило про 12 років позбавлення волі).

Варто відзначити, що і Сенцов, і Кольченко отримали точно такі ж вироки, якими їх залякували слідчі під час допитів [6]. Це є ще одним доказом, що суд і слідчі не діяли об'єктивно і незалежно, а виконували замовлення режиму.

4. ФАБРИКАЦІЯ ОБВИНУВАЧЕНЬ У ТЕРОРИЗМІ

4.1. Провокація спецслужб

За версією слідства Олег Сенцов у квітні 2014 року дав вказівку Чирнію і Афанасьєву підірвати пам'ятник Леніну біля залізничного вокзалу Сімферополя. Для організації вибуху Сенцов за допомогою Афанасьєва нібито передав Чирнію грошові кошти в сумі 200 гривень (8 євро) для придбання необхідних компонентів саморобного вибухового пристрою (СВУ). Крім того, Сенцов нібито дав вказівку підірвати 9-го травня ще й меморіал Вічного вогню. Чирній, своєю чергою, попросив знайомого хіміка Олександра Пирогова виготовити СВУ. За кілька днів до призначеної дати Чирній двічі отримував від Пирогова предмет, що імітує виконавчий механізм, виготовлений на основі електронних годинників, і обидва муляжі відніс до себе додому.

Як виявилось згодом, Пирогов спочатку діяв під контролем ФСБ, а передача муляжів вибухових пристроїв Чирнію проводилася «в ході оперативно-розшукових заходів» [7].

Як вважає адвокат Сенцова Дмитро Дінзе, за допомогою Пирогова ФСБ здійснило провокацію скоєння злочину. Зокрема, спецслужби проводили інструктаж Пирогова, вказуючи йому, що він «повинен намагатися передати муляж (вибухового пристрою – ред.) через сховок».

Також з матеріалів справи випливає, що спецслужби ще 11.04.2015 знали, що Чирній має намір 14.04.2015 і 18.04.2015 здійснити підпали офісу Російської громади Криму і офісу Партії «Єдина Росія», проте не запобігли підпалам. «Даним діям свідомо не запобігли, щоб створити видимість існування на території Криму терористичного угруповання» [8], – заявила в суді адвокат Олександра Кольченка Світлана Сідоркіна.

Під час дебатів у суді адвокат Дмитро Дінзе нагадав про постанову Верховного суду РФ від 2012 року. Згідно з постановою Верховного суду, *«втручання і використання в кримінальному процесі доказів, отриманих в результаті провокації з боку міліції, порушують принцип справедливості судового розгляду»* [9].

4.2. Застосування тортур щодо підозрюваних з метою отримання зізнань

В результаті застосування жорстоких тортур щодо підозрюваних двоє з них (Афанасьєв та Чирній) були змушені «визнати» свою провину і піти на співпрацю зі слідством. Тортири застосовувалися також щодо Олега Сенцова та Олександра Кольченка, однак вони відмовилися визнавати інкриміновані їм звинувачення.

Тортири щодо Геннадія Афанасьєва

Відмова Геннадія Афанасьєва від раніше даних свідчень і заява про застосування щодо нього тортур суттєво похитнули позицію державного обвинувачення, оскільки саме на свідченнях Афанасьєва базувалася більшість «доказів» проти Сенцова.

03.08.2015 Геннадій Афанасьєв підтвердив своєму адвокату Олександр Попкову, який відвідав його в СІЗО, що обмовив Олега Сенцова та Олександра Кольченка під тортуррами. Афанасьєв повідомляв адвокату, *«що обдуманно зробив своє висловлювання в суді, що жодних терористичних груп не існувало. Це все фантазії слідства, які він підписував, не дивлячись [10]...»*.

Адвокат Олександр Попков розповів деякі подробиці застосування тортур щодо свого підзахисного. Геннадій Афанасьєв був затриманий на одній з вулиць м. Сімферополя 09.05.2014. Незнайомі люди в масках схопили його, завдали кілька ударів, наділи на голову мішок, довго возили в машині містом, били, вимагали, щоб він назвав прізвища активістів «Правого сектора», з якими він пов'язаний. Після цього Афанасьєва привезли до його квартири, де вже відбувався обшук. Після обшуку він був доставлений в будівлю ФСБ РФ у Сімферополі, де до нього застосовували тортури, вимагаючи зізнатися в «терористичній діяльності» (підготовка підризу пам'ятника Леніну і меморіалу Вічного вогню).

Афанасьєву наділи на голову протигаз, затиснули шланг, і він почав задихатися. Коли він почав втрачати свідомість, слідчі розімкнули шланг, відтягнули протигаз і в простір під маскою протигаза впорснули якийсь газ. Від цього газу у Афанасьєва почалася рефлекторна блювота, він почав захлинатися блювотною масою. Вони не давали йому дихати, били. Йому погрожували зґвалтуванням, роздягали догола, включали паяльник і водили ним близько біля тіла, пояснювали, що буде, коли введуть паяльник в задній прохід. Також Афанасьєва катували електричним струмом. Оголені дроти прикладали до його статевих органів. Внаслідок цього Афанасьєв почав давати свідчення і обмовив Сенцова і Кольченка. Потім слідчі стали придумувати йому все нові й нові епізоди, в яких він зізнавався і обмовляв Сенцова і Кольченка. Також під тортуррами він обмовив ще кількох людей, імен яких не пам'ятає. За словами Геннадія Афанасьєва, наказ застосувати щодо нього тортури віддав слідчий ФСБ РФ Олександр Бурдін.

Напередодні судового засідання 31.08.2015 слідчі ФСБ РФ попередили Афанасьєва, що він повинен відмовитися від дачі свідчень у суді, однак при цьому підтвердити усі свідчення, дані під час попереднього слідства. До такого прийому необхідно було вдатися, щоб адвокати Сенцова і Кольченка не змогли поставити йому «незручних» запитань. Однак Афанасьєв вирішив розірвати угоду зі слідством і під час суду відмовився від свідчень, даних під час слідства під тортуррами.

12.08.2015 Олександр Попков вкотре відвідав Геннадія Афанасьєва в СІЗО і дізнався від нього, що 06.08.2015 до нього в СІЗО приходив слідчий ФСБ РФ. Слідчий вимагав від Афанасьєва зізнатися –

хто його змусив відмовитися від свідчень проти Сенцова. Афанасьєв з ним не розмовляв і читав про себе молитви. Це розлютило слідчого, і він сильно вдарив Афанасьєва ззаду по гоміліці [\[11\]](#).

19.08.2015 російська правозахисна організація «Меморіал» заявила, що вважає Геннадія Афанасьєва політичним в'язнем [\[12\]](#).

Тортури щодо Олексія Чирнія

Тортури застосовувалися також відносно іншого ключового свідка у справі «кримських терористів» Олексія Чирній.

У серпні 2014 року Чирній утримувався у психіатричній лікарні СІЗО «Бутирка» (Москва). Точний час його перебування там невідомий, оскільки російська сторона тримала це в таємниці. Чирній – єдиний з усіх обвинувачених, який утримувався в психіатричній лікарні. Не виключено, що там щодо нього могли застосовувати незаконні методи впливу.

03.02.2015 відбулася зустріч Олексія Чирнія з українськими консулом Геннадієм Брескаленком в СІЗО «Лефортово» (це була перша зустріч Чирнія з українським дипломатом з моменту затримання у травні 2014 року). Під час зустрічі Чирній повідомив українському консулу, що під час його затримання в Автономній Республіці Крим у травні 2014 року щодо нього застосовувалися тортури. Зокрема його били по голові та інших частинах тіла, застосовували заходи психологічного тиску і залякування з метою вибивання неправдивих показань за висунутим йому обвинуваченням.

Під час суду у справі Чирнія у квітні 2015 року його адвокат Ілля Новіков заявив клопотання про повернення справи на досудове слідство у зв'язку з тим, що Чирній сам себе обмовив, і що до нього застосовувалися тортури. Олексій Чирній висловив незгоду з позицією адвоката і попросив, щоб розгляд справи продовжився в особливому порядку. Після цього інциденту суд усунув адвоката Іллю Новикова від захисту Чирнія у зв'язку з «розбіжністю позиції адвоката і підсудного», також було відхилено раніше заявлене ним клопотання. Слід зазначити, що дії адвоката Новікова та Чирнія були узгодженими. Вони домовилися раніше, що адвокат виступить з клопотанням, а Чирній не погодиться з його позицією. Такий хід, з одного боку, дозволив не розірвати угоди про співпрацю між слідством і Чирнієм, а з іншого – заявити на суді про застосування тортур щодо нього [\[13\]](#).

Олексій Чирній був засуджений до 7 років позбавлення волі.

Тортури щодо Олега Сенцова та Олександра Кольченка

Про застосування тортур щодо Олега Сенцова було повідомлено його адвокатом ще в червні 2014 року.

06.08.2015 під час судового процесу Олег Сенцов більш детально розповів про тортури, через які йому довелося пройти. *«10 травня я був затриманий біля під'їзду власного будинку. Мене кинули в автобус і з мішком на голові, в наручниках привезли в будівлю СБУ, тоді вже ФСБ. Посадили на стілець і почали допитувати досить жорстко. Питали, чи знав я Чирнія та Афанасьєва. Мене стали бити руками, ногами, спецзасобами. Стоячи, лежачи, сидючи. Важко сидіти на стільці, коли тебе б'ють палицею. Мене душили пакетом. Бачив у кіно, не розумів, як люди ламаються. Це дуже страшна штука. Чотири рази я через це пройшов. Погрожували згвалтувати кийком у збоченій формі. Це тривало години три-чотири. Коли стомилися, мене повезли на обшук, і тільки там я дізнався, що це співробітники ФСБ»* [\[14\]](#), – розповів у суді Сенцов.

У жовтні 2014 року Слідчий комітет Росії відмовився порушити кримінальну справу за фактом тортур. У матеріалах постанови вказувалося, що Сенцов захоплювався садомазохізмом, і травми на спині завдала йому якась партнерка незадовго до затримання.

Про застосування тортур щодо себе розповів також Олександр Кольченко: *«Після затримання на попередньому допиті, який не був занесений до протоколу, мене били по обличчю і в корпус. Дані [під час слідства – ред.] покази я не підтверджую – адвокат мене тоді ввів в оману щодо статей, які мені загрожували. Я про насильство не заявляв, бо коли я дізнався, які заходи застосовувалися до Олега, я вирішив, що тиск на мене був незначним і недостойно заявляти про це»* [\[15\]](#).

4.3. Невідповідність висунутих звинувачень до складу злочину

Важливим елементом справи «кримських терористів» є факт невідповідності висунутих звинувачень до складу інкримінованого злочину. Троє фігурантів справи (Чирній, Афанасьєв, Кольченко) визнали факт участі у підпалі офісу партії «Єдина Росія» (до анексії Криму – офіс Партії регіонів). Також Чирній і Афанасьєв визнали, що брали участь у підпалі офісу Російської громади Криму у Сімферополі. Олег Сенцов не визнав своєї провини у підпалі обох будівель. Кольченко заявив, що вважає свій вчинок не терористичним актом, а хуліганським. Чирній і Афанасьєв визнали свою провину, проте висловили заперечення проти кваліфікації своїх дій як терористичних.

В офісі Російської громади Криму обгоріли двері, збиток – близько 400 євро; в офісі партії «Єдина Росія» обгоріло вікно – збиток близько 2600 євро. Актуальним є питання – чи можна підпали, що не призвели до тяжких наслідків, кваліфікувати як терористичні акти?

За версією слідства, підпал був здійснений з умислом «залякати населення і вплинути на рішення органів влади». Саме це формулювання дозволило інкримінувати обвинуваченим терористичну діяльність. Звинувачення акцентувало увагу на тому, що в обох випадках підпали були здійснені в офісах організацій, в назвах яких присутні слова «російська» або «Росія» і на яких висіли російські прапори. **Проте варто відзначити, що в квітні 2014 року на території Криму де-юре взагалі не існувало партії «Єдина Росія», а підпалений офіс належав Партії регіонів України.** *«Єдина Росія» жодного відношення до цього офісу не має, за цією адресою розташований колишній міський офіс Партії регіонів»* [\[16\]](#), – заявив за фактом підпалу заступник голови Центрального виконкому партії «Єдина Росія» Костянтин Мазуревський.

У новітній історії Росії достатньо випадків, коли підпали здійснювалися з політичних мотивів, однак лише одного разу до справи «кримських терористів» це кваліфікувалося як терористична діяльність. У 2012 році за низку ідеологічно мотивованих підпалів була засуджена група молодих людей, які за версією слідства належали до «Автономної бойової терористичної організації». Прикметним є інший випадок, що мав місце восени 2008 року в Карачаєво-Черкеській республіці (РФ). Тоді група бойовиків спробувала за допомогою запалювальних сумішей підпалити адміністрацію Зеленчукського району республіки. Приміщення не загорілося з незалежних від них причин. Дії бойовиків були кваліфіковані як «умисне знищення або пошкодження майна» (ст. 167 КК РФ). За версією звинувачення, акція була спланована «з метою дестабілізації суспільно-політичної ситуації в регіоні і залякування населення». Таке ж формулювання присутнє і в справі «кримських терористів», проте стаття їм була інкримінована зовсім інша – тероризм [\[17\]](#).

Якщо розглядати епізод з обвинуваченням у підготовці підриву пам'ятника Леніну і меморіалу Вічного вогню, які були кваліфіковані як підготовка до вчинення терористичного акту, то в історії Росії подібні випадки також отримували різне трактування. Приміром, коли в 2009 році в Санкт-Петербурзі підірвали пам'ятник Леніну біля Фінляндського вокзалу, справу було порушено за ст. 167 КК РФ – «Умисне знищення або пошкодження майна» [\[18\]](#).

5. РЕАКЦІЯ МІЖНАРОДНОЇ ГРОМАДСЬКОСТІ

Завдяки втручанню правозахисних організацій, в тому числі Фондації «Відкритий Діалог», яка однією з перших почала висвітлювати справу «кримських терористів», фактам переслідування українських громадян слідчими органами Росії вдалося надати значного розголосу на міжнародній арені. Незважаючи на спроби російської влади максимально ізолювати судовий процес від уваги громадськості (розгляд справи перенесли в регіональне місто, на суді були акредитовані тільки російські ЗМІ), за справою стежили уряди демократичних держав, міжнародні організації, а хід судових засідань висвітлювався не лише в українських і російських, а й у світових ЗМІ.

Винесення жорстокого вироку у сфабрикованій кримінальній справі викликало одноставний осуд з боку української та світової громадськості.

Рішучий протест у зв'язку з вироком російського суду Сенцову і Кольченку був виражений МЗС України. *«Вимагаємо від російської сторони припинити судовий фарс, який заради амбіцій російського керівництва калічить людські долі, і негайно звільнити Олега Сенцова та Олександра Кольченка, а також усіх інших політичних заручників»* [\[19\]](#), – заявили у відомстві.

«Увесь цей процес був влаштований з метою передачі сигналу. Він був використаний в російській пропагандистській війні проти України і схожий на показові процеси над дисидентами сталінської епохи» [\[20\]](#), – заявив представник Amnesty International в Україні Богдан Овчарук.

Посол США в Україні Джеффри Пайет засудив судовий процес проти Сенцова і Кольченка, назвавши його фарсом, а вирок суду – ганебним рішенням [\[21\]](#).

Президент ПАРЄ Анн Брассер заявила, що вирок суду суперечить вимогам ПАРЄ до РФ. *«Сьогоднішнє рішення суду явно суперечить цим вимогам. Тому я знову закликаю російську владу дотримуватися своїх зобов'язань як державі-члену Ради Європи і звільнити всіх осіб, незаконно затриманих після анексії Криму»* [\[22\]](#), – підкреслила Брассер.

«Російські суди не мають компетенції здійснювати суду щодо дій, вчинених за межами міжнародно визнаної території Росії. ЄС розглядає цю справу як порушення міжнародного права і елементарних стандартів правосуддя» [\[23\]](#), – заявила Верховний представник ЄС у справах безпеки і зовнішньої політики Федеріка Могеріні.

Під час зустрічі з Президентом України Петром Порошенком Президент Європейської Ради Дональд Туск заявив, що переслідування громадян України в Росії є символом цинізму, що домінує в політиці Росії сьогодні [\[24\]](#).

03.09.2015 міністри закордонних справ 8 північноєвропейських держав (Данії, Швеції, Норвегії, Фінляндії, Ісландії, Естонії, Латвії та Литви) під час зустрічі в Копенгагені закликали Росію звільнити незаконно викрадених і утримуваних громадян України Олега Сенцова та Олександра Кольченка, а також громадянина Естонії Естона Кохвера [\[25\]](#).

10.09.2015 Європарламент прийняв резолюцію за фактом винесення обвинувальних вироків Олегу Сенцову, Олександрю Кольченку та Естону Кохверу, закликавши Росію звільнити їх негайно. *«Парламент рішує засуджує кричуще порушення територіальної цілісності України та Естонії шляхом незаконного викрадення громадян обох країн, для того, щоб потім висунути їм звинувачення в російському суді»* [\[26\]](#), – йдеться в резолюції.

6. ВИСНОВКИ

Фондація «Відкритий Діалог» вважає, що обвинувальний вирок Олегу Сенцову і Олександрю Кольченку – це чергове свідчення відсутності правосуддя в Росії. Суди і правоохоронні органи є частиною державного репресивного механізму. Цей вирок – це сигнал усім ліберально-

демократичним силам в країні, що влада готова найжорстокішим чином покласти край будь-якій незгоді з чинним режимом.

Це також сигнал країнам Заходу, які заступилися за українських політичних в'язнів, що Москва не збирається прислухатися до позиції країн цивілізованого світу і поважати чинні міжнародно-правові норми. Раніше за сфабрикованою кримінальною справою до 15 років позбавлення волі в Росії був засуджений громадянин Естонії Естон Кохвер. Можна не сумніватися, що обвинувальний вирок чекає також ще одного відомого українського політичного в'язня в Росії – Надію Савченко.

Росія, наче терорист, захоплює заручників, щоб потім мати додаткові аргументи на міжнародних переговорах, під час яких вона діє тільки з позиції сили і шантажу.

Міжнародне співтовариство повинно чітко продемонструвати російській владі, що воно не піддається на шантаж, а порушник усталених норм буде покараний. Фундація «Відкритий Діалог» закликає країни Заходу розширити список санкцій відносно Росії. Зокрема, під санкції мають потрапити особи, відповідальні за кримінальне переслідування Олега Сенцова та Олександра Кольченка.

Усі охочі можуть підтримати наші вимоги, звернувшись за адресами:

- Президент ПАРЄ Анн Брассер – e-mail: abrassuer@chd.lu, тел.: +33 88 41 23 41;
- Президент ПА ОБСЄ Ілкка Канерва – e-mail: ilkka.kanerva@parliament.fi, тел.: +358 9 432 3055; +358 9 432 3529;
- Верховний представник Європейського союзу із закордонних справ і політики безпеки Федеріка Могеріні – 1049 Brussels, Rue de la Loi / Wetstraat 200, тел.: +32 2 584 11 11; +32 (0) 2 295 71 69;
- Голова комітету Європейського парламенту з закордонних справ Ельмар Брок – Rue Wiertz 60, 1047 Bruxelles, Belgique, тел.: +32 2 28 49013 (Брюссель), +33 3 881 76902 (Страсбург);
- Президент Європейської Ради Дональд Туск - Rue de la Loi / Wetstraat 175, 1048 Brussels, e-mail: donald.tusk@european-council.europa.eu, тел.: +32 2 28 15650;
- Президент Європейської Комісії Жан-Клод Юнкер – 1049 Brussels, Belgium Rue de la Loi / Wetstraat 200, e-mail: president.juncker@ec.europa.eu.
- Верховний комісар ООН з прав людини Зейд Раад аль-Хусейн – Palais des Nations CH-1211 Geneva 10, Switzerland, тел.: +41 22 917 9220;

Список джерел:

1. Медіазона / Процес Сенцова. День перший - <http://zona.media/online/sentsov-nachalo/>
2. Медіазона / Процес Сенцова. Останнє слово - <http://zona.media/online/sentsov-preniya/>
3. Медіазона / Процес Сенцова. Останнє слово - <http://zona.media/online/sentsov-preniya/>
4. Медіазона / Процес Сенцова. Допит Афанасьєва - <http://zona.media/online/sentsov-afanasev/#7983>
5. Громадське.TV / В Росії Сенцова засудили до 20 років ув'язнення, Кольченка – до 10 - <http://www.hromadske.tv/politics/sud-rostova-viznav-vinnim-olega-sentsova/>
6. УНІАН / Сенцов: ФСБ погрожує мені позбавленням волі на 20 років - <http://www.unian.net/politics/1065162-sentsov-fsb-ugrojaet-mne-lisheniem-svobodyi-na-20-let.html>
7. Медіазона / Процес Сенцова. День перший - <http://zona.media/online/sentsov-nachalo/>
8. Медіазона / Процес Сенцова. Останнє слово - <http://zona.media/online/sentsov-preniya/>
9. Російська газета / Верховний суд дав поняття поліцейської провокації - <http://www.rg.ru/2012/07/03/provokaciya-site.html>

10. Медіазона / Засуджений у справі «кримських терористів» Геннадій Афанасьєв повідомив про катування та обмову режисера Сенцова - <http://zona.media/news/afanasiev-davlenie/>
11. Сторінка Олександра Попкова в Facebook - <https://www.facebook.com/alexander.popkov.7/posts/900242453396109?pnref=story>
12. Меморіал / «Меморіал» вважає Геннадія Афанасьєва політв'язником - <http://www.memo.ru/d/243934.html>
13. Сторінка Іллі Новікова в Facebook - <https://www.facebook.com/Ilya.S.Novikov/posts/10203237585660241?fref=nf>
14. Радіо Свобода / Важко сидіти, коли б'ють палицею - <http://www.svoboda.org/content/article/27173887.html>
15. Радіо Свобода / Важко сидіти, коли б'ють палицею - <http://www.svoboda.org/content/article/27173887.html>
16. Єдиний інформаційний портал / Спалений в Сімферополі офіс не належить «Єдиній Росії» - <http://www.ua-ru.info/news/12238-sozhzhenny-v-simferopole-ofis-ne-prinadlezhit-edinoy-rossii.html>
17. Медіазона / В суспільстві розгорається суперечка про роль партії - <http://zona.media/practice/casus-arson/>
18. Комсомольська правда / На реставрацію підірваного Леніна піде 8 мільйонів - <http://www.spb.kp.ru/daily/24270/466415/>
19. Міністерство закордонних справ України / Міністерство закордонних справ України вимагає від Російської Федерації негайно звільнити Олега Сенцова та Олександра Кольченка - <http://mfa.gov.ua/ua/press-center/comments/4044-ministerstvo-zakordonnih-sprav-ukrajini-vimagaje-vid-rosijsykoji-federaciji-negajno-zvilyniti-olega-sencova-ta-oleksandra-kolychenka>
20. Amnesty International / Росія: Кримські активісти засуджені в результаті несправедливого судового процесу - <http://amnesty.org.ua/nws/rosiya-krimski-aktivisti-zasudzheni-v-rezultati-nespravedlivogo-sudovogo-protsesu/>
21. Сторінка Джефрі Пайєта в Twitter - <https://twitter.com/GeoffPyatt/status/636161659476774912>
22. PACE / PACE President deplores sentencing in Russia of Sentsov and Kolchenko - <http://assembly.coe.int/nw/xml/News/News-View-EN.asp?newsid=5742&lang=2&cat=15>
23. EEAS / Statement by High Representative/Vice-President Mogherini on the sentencing by a Russian court of Ukrainian citizens O. Sentsov and O. Kolchenko - http://eeas.europa.eu/statements-eeas/2015/150825_01_en.htm
24. Council of the European Union / Press statement by President Donald Tusk after meeting with President of Ukraine, Petro Poroshenko - http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/08/27-tusk-statement-meeting-poroshenko/?utm_source=dsm-auto&utm_medium=email&utm_campaign=Press+statement+by+President+Donald+Tusk+after+meeting+with+President+of+Ukraine%2c+Petro+Poroshenko
25. Norden2015 / Statement by Denmark, Estonia, Finland, Iceland, Latvia, Lithuania, Norway and Sweden on regional security - http://um.dk/da/~media/UM/Danish-site/Documents/Udenrigspolitik/Nyheder_udenrigspolitik/2015/NB8%20statement%20regional%20security.pdf
26. European Parliament / Human Rights: Russia, Azerbaijan and Angola - <http://www.europarl.europa.eu/news/en/news-room/content/20150903IPR91536/html/Human-rights-Russia-Azerbaijan-and-Angola>